

навантажені обговорення наступних тем: «Антропоцентризм і біоцентризм у суспільстві», «Чи потрібна біоетика суспільству?», «Проблеми евтаназії, трансплантології, клонування людини, тварин» тощо.

Завдання ж викладача передбачає цілеспрямований технологічно та змістовно забезпечений процес формування біоетичних цінностей у результаті постійної взаємодії когнітивного, мотиваційного та діяльнісного складників позанавчальної роботи, що базується на використанні потенціалу біоетики, використання дієвих форм, методів та методичних прийомів, які включають всебічне професійне спілкування, на основі безпосереднього діалогу викладача та студентів, під час якого і розвивається біоетичне мислення, здійснюється процес формування глобальних біоетичних цінностей, що спонукає студентів до наступних активних життєвих думок і дій.

Список використаних джерел:

1. Мороз В. А., Пропіснова В. В. Сучасні проблеми біоетики. Навч. пос. для позааудиторної підготовки для спеціальності «Фармація, клінічна фармація». Видано НФАУ, 2009. 128 с.
2. Andrzejewski J. Teaching animal rights at the university: philosophy and practice. *Journal for Critical Animal Studies*. Volume I, Issue 1. 2003. P. 14–32.
3. Humes B. Moving towards libratory pedagogy for all species: Mapping the need for dialog between humane and anti-oppressive education. *Green Theory and Praxis: The Journal of Ecopedagogy*. #4(1). 2008. P. 65–85.
4. Ittis A. Bioethics: the intersection of private and public decisions // *The Journal of Medicine and Philosophy*. #29(4) August. 2004. P. 381-388.
5. Potter V.R. *Global bioethics: building on the Leopold legacy*. Michigan: Michigan State University Press, 1988. 203 p.
6. Thomas S.C. Humane education and humanistic philosophy: toward a new curriculum. *Journal of humanistic counseling, education and development*. Fall 2002. Volume 41. P. 190–199.

ПРОПЕДЕВТИЧНИЙ ПРАКТИКО-ОРИЄНТОВНИЙ ФАКУЛЬТАТИВ «ЮНІЙ ПЕДАГОГ» У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ ШКОЛЯРІВ

Пивовар Н. М.
(Полтава, Україна)

Найслабшою ланкою системи підготовки педагогічних кадрів виявився недостатній рівень готовності абітурієнтів до оволодіння педагогічною професією, яка, природно, має багато специфічних рис і ставить особливі вимоги до особистості вчителя.

Серед студентів педагогічних закладів освіти збільшується кількість осіб, фактично не здатних або не бажаних працювати у педагогічній сфері. Нерідкісні випадки розчарування в обраній професії як серед студентів, так і серед молодих учителів. Негативні ж наслідки неправильно обраної професії жорстко торкаються як його самого, так і соціального оточення.

До того ж, за даними досліджень американських учених, правильний вибір професії у 2-2,5 рази зменшує плинність кадрів та на 10-15% збільшує продуктивність праці.

Причина невдач – у тому, що суттєвим недоліком підготовки педагогічних кадрів була і нерідко лишається така обставина: у підвалини їхнього формування не вкладена пильна увага до особистості майбутнього спеціаліста: педагогічна освіта в основному вирішує проблеми предметної підготовки вчителя. Гуманітарна ж, гуманістична підготовка, все ще суттєво відстає.

Для сучасної педагогічної освіти характерний також слабкий взаємозв'язок між її компонентами: теоретичною та практичною складовими підготовки, спеціальними психолого-педагогічними, суспільствознавчими й загальноосвітніми дисциплінами.

Досвід переконує, що основна увага зосереджується на університетському та післядипломному періоді становлення особистості вчителя, тоді як допрофесійний етап (підготовка учнів до свідомого вибору педагогічної професії) явно недооцінювалася та недооцінюється.

Принципи ознайомлення учнів з професійними ознаками педагогічної діяльності вбачаємо такими: формування чітких уявлень про педагогічні професії на основі позитивних емоцій; систематичність, послідовність та наступність професійної освіти; доступність, усвідомлення, активність і самостійність учнів за умов мета-діяльності педагога; виховання на позитивних прикладах, досвіду кращих педагогів минулого і сьогодення; оптимальне поєднання словесних, наочних, практичних, репродуктивних, пошукових та інших методів професійного ознайомлення; міцність та дієвість результатів професійного ознайомлення; врахування місцевих потреб у педагогічних кадрах різних спеціальностей на сучасному етапі і в перспективі; оптимальна відповідність психолого-педагогічних, медичних даних особистості школяра професіограмі за профілем спеціальності; обґрунтованість вибору педагогічної професії, опора на самостійність школяра в ситуації вибору; віддалений контроль за реалізацією професійних намірів; прогнозування можливостей компенсації недостатньо сформованих професійно необхідних якостей майбутнього педагога, включення в активну діяльність.

Розроблена нами продеталізована програма факультативу «Юний педагог», спрямована на те, аби в умовах ринку праці

особистість активніше взаємодіяла з навколишнім соціальним середовищем і самостійно реалізовувала обрану програму педагогічного професійного розвитку. Адже не секрет, що суспільні інститути в державі лише намагаються створити для того достатньо-необхідні умови.

Курс – пропедевтичний та виконує завдання практико-орієнтовної допомоги у набутті особистісного досвіду в пізнанні професії педагога, бо сучасна профорієнтація – то набуття знань не тільки про необхідні соціуму професії та реальний стан ринку праці. Сьогодні підлітки прагнуть самостійно й цілком свідомо робити вибір на царині привабливої діяльності але, як правило, і розуміючи його наслідки. Школа ж покликана створити умови для реалізації такого прагнення.

Цей курс передбачає допомогу у пошуках конкретних шляхів професійного самовизначення учнів в умовах передпрофільного та профільного навчання, орієнтованого на професію педагога та підвищення загальнокультурного рівня школярів, розвиток особистісних і допрофесійних умінь. Тому до змісту курсу введені різноманітні теми з психології, педагогіки, основ педагогічної майстерності та навіть з економіки. Тож програма факультативу «Юний педагог» може реально допомогти старшокласникам усвідомити важливість та відповідальність за вибір професії педагога; дати можливість перевірити свої здібності й схильності саме до цієї діяльності; допомогти у побудові свого подальшого освітньо-професійного маршруту.

Базова формула цілісної професійної орієнтації у закладі освіти складається, як відомо, з 3-х елементів: наскрізна професійна орієнтація, окремий профорієнтаційний курс на рівні базової та старшої профільної освіти (наприклад, 9 та 10 клас), практика і волонтерство. Все це має бути у «Програмі...» Практика та волонтерство, зокрема, можуть запроваджуватись для учнів, які досягли 14 років. Використовуються у рамках класних і шкільних профорієнтаційних проєктів, у партнерстві з громадами, роботодавцями, закладами освіти, громадськими організаціями; може бути визнаними як результати навчання з отримання певних часткових професійних кваліфікацій за умови здобуття профільної освіти в закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Очікувані результати навчання за Програмою факультативу «Юний педагог» наступні:

1. *Вироблені когнітивні вміння:* виділення головної думки у мовленні та в тексті, аналізування явища, вміння порівнювати, узагальнювати, робити висновки, здійснювати перенесення знань (опанувавши міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, а також

зв'язок із сучасністю, особистим життєвим досвідом), визначати свою позицію до отриманої інформації, чітко формулювати власну думку, аргументувати її, висловлювати оцінювальні судження, здійснювати самоаналіз.

2. *Комунікативні вміння*: удосконалене оволодіння усною, письмовою мовою, уміння вести діалог, диспут, брати участь у дискусії у розгорнутому монологічному мовленні, розкривати зміст досліджуваної проблеми, виступати з повідомленнями та доповідями.

3. *Інформаційні вміння*: фіксування усної інформації у вигляді рукописів та на різних електронних носіях, подання інформації у вигляді таблиць, схем, графічних малюнків, робота з письмовими текстами, у тому рахунку – комп'ютерними.

4. *Уміння самоорганізації*: планування самостійної роботи у процесі позаурочної діяльності з підготовки до семінарів, конференцій, диспутів, олімпіад, конкурсів, участь у групових формах навчальної діяльності, робота в команді, планування завдань самоосвіти та їхньої реалізації.

5. *Допрофесійні вміння*: користуватися доступними методами виявлення професійних намірів та інтересів до педагогічної діяльності: здійснювати анкетування, самооцінку, створювати карту інтересів; оцінювати та співвідносити індивідуальні особливості особистості з вимогами до професійно важливих якостей особистості педагога; працювати з інформаційно-довідковою літературою щодо професії педагога, педагогічної освіти; виділяти в навколишньому світі педагогічні проблеми, описувати педагогічні ситуації та піддавати їх первинному аналізу на основі особистісної позиції.

Програма має в собі дві форми доступу старшокласників: онлайн та офлайн. У такому варіанті факультатив «Юний педагог» реалізовуватиметься на спеціальному порталі, який акумулюватиме в собі різноманітну інформацію з основ педагогічної діяльності: профорієнтація, педагогічні блоги, майстер-класи, психолого-педагогічні тренінги, вікторини та квести, комунікаційні ігри, педагогічні конкурси, квізи та олімпіади, проєктна діяльність. Також у цій розробці буде представлено три додаткові блоки: освітній (мотивація навчання за професією), професійний (професійно-орієнтовна мотивація), андрогогічний (мотивація безперервної освіти) (рис. 1).

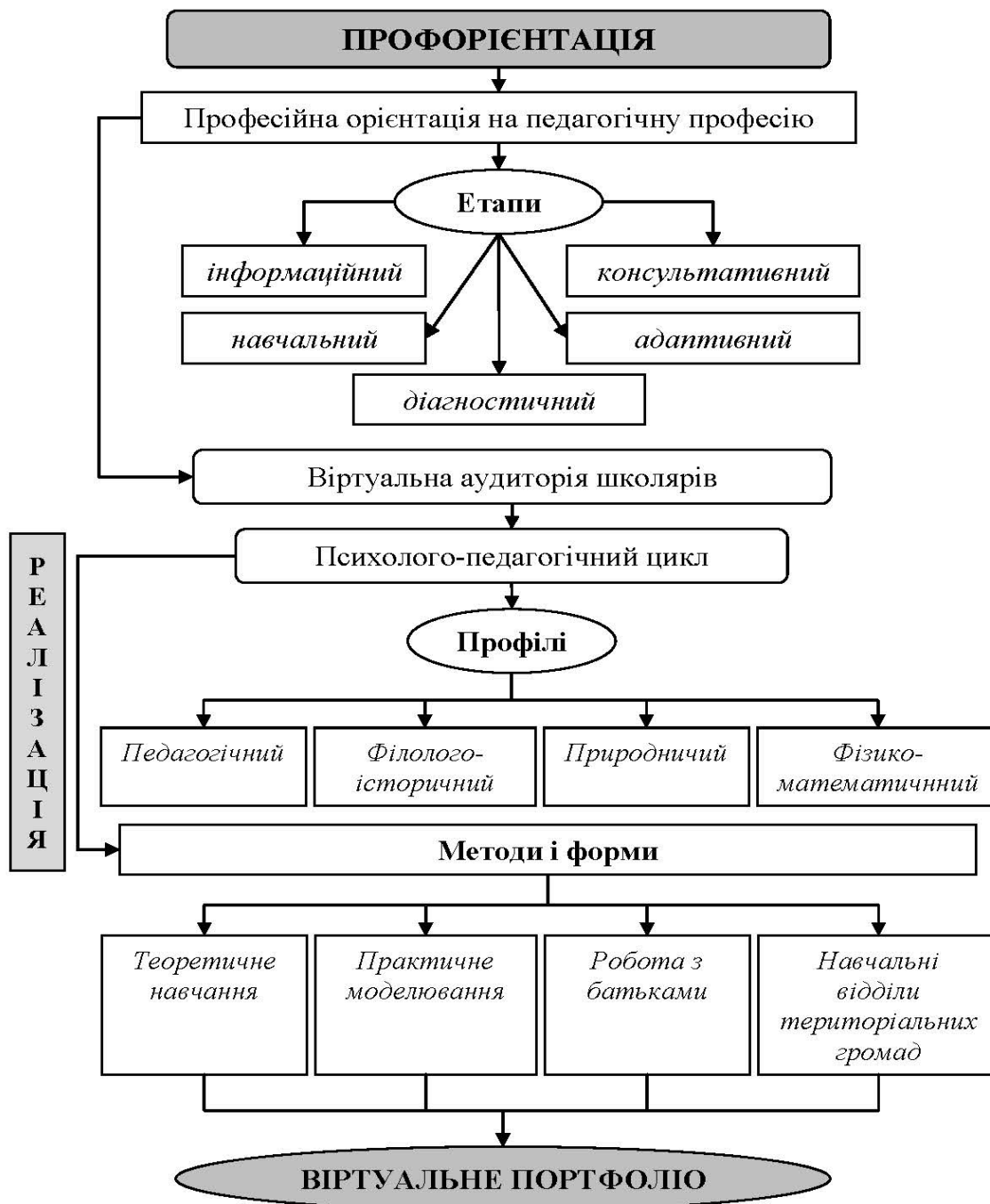

Рис. 1. Модель професійної орієнтації на педагогічну професію в умовах дистанційного навчання

Соціальною ж новизною факультативу-порталу стане реалізація індивідуально-диференційованого підходу до педагогічної діяльності. На основі інформації, отриманої на факультативному порталі, кожен користувач-старшокласник повинен буде для себе вирішити, чи вмотивований він саме до педагогічної діяльності, чи буде його подальша робота пов'язана із системою освіти. Кожному школяреві, який стійко а чи орієнтовно вибрав для себе освітню сферу діяльності, доведеться й обрати напрямок у цій галузі. А це: чи стати йому

вчителем-просвітителем – майбутнім учителем-керівником методоб'єднань, педагогом-методистом, педагогом-організатором а чи вчителем-новатором, проектним тренером, заступником директора з наукової роботи та інновацій, працівником системи додаткової освіти, у тому числі – у галузі проектної і грантової діяльності, а чи вчителем-підприємцем – майбутнім керівником освітніх центрів, засновником автономних некомерційних організацій у системі освіти, чи вчителем-менеджером – майбутнім завідувачем навчальної частини школи, заступником директора з навчальної роботи або виховної, а то й директором школи (все це – за допомогою навчання у педагогічних навчальних закладах за спеціальними програмами).

Факультативний курс «Юний педагог» рекомендується проводити в інтерактивній формі, приміром, у вигляді ділових та рольових ігор, екскурсій, зустрічей з яскравими особистостями у педагогічній професії.

Усебічний аналіз системи допрофесійної підготовки та її ролі у свідомому виборі учнями учительської професії може виступати рання профорієнтація учнів. Пропонована нами «Програми факультативного шкільного курсу «Юний педагог»» в умовах нових вимог реформування шкільної освіти може слугувати одним із засобів профорієнтації учнів на педагогічну професію.

Список використаних джерел:

1. Бабенко І. В., Барбінов В. В., Барбінова А. В. та ін. Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи : колективна монографія ; за ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава. 2021. 517 с. Пивовар Н. М. Діагностичні можливості професійного ідеалу в системі допрофесійної підготовки вчителя Нової української школи. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Вип. 23. С. 161–166.
2. Пивовар Н. М. Система факультативної підготовки учнів середньої школи до вибору вчительської професії. *Витоки педагогічної майстерності*. 2018. Вип. 22. С. 180–184.
3. Пивовар Н. М. Формування професійного ідеалу в системі допрофесійної підготовки вчителя (з досвіду роботи). *Витоки педагогічної майстерності*. 2017. Вип. 19. С. 258–263.
4. Пивовар Н. М., Ханнанова О. Р., Хилинская Т. В. Основные идеи политика и государственного деятеля Ф. Т. Моргуна о путях реформирования образования в Украине. *World science: problems, prospects and innovations*. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. Pp. 567–574.
5. Пивовар Н., Хілінська Т. Воспитание будущего учителя как система его профессионального развития и саморазвития (из опыта работы). International scientific and practical conference «Science and education: problems, prospects and innovations» (April 1-3, 2021) CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021 p. С. 811–819.

6. Пивовар Н., Хілінська Т. Досвід, що випередив еволюційний розвиток освіти в Україні. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXV Каришинські читання)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Полтава, 29-30 трав. 2018 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава : Астроя, 2018. С. 255–257.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-РЕАБІЛОЛОГА ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ ДОПОМОГИ УЧНЯМ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

Пилипенко С. В., Паліївець Р. І., Пилипенко В. В.
(Полтава, Україна)

Не викликає ніяких сумнівів те, що по закінченні бойових дій в Україні виникне великий попит на висококваліфікованих педагогів-реабілологів, які можуть працювати у школі та позашкільних виховних закладах з дітьми, котрі отримали психологічні травми, а також вже мають соматичні зрушення в організмі внаслідок психоемоційного перевантаження та інших шкідливих факторів.

Під час війни діти стають жертвами агресії, асоціальної та злочинної поведінки, соціальної ізоляції, деперсоналізації. Також дитина може опинитися в умовах де зловживають алкоголем та/або наркотичними засобами. Погіршення або зміна умов проживання, різні інфекції, дефіцит повноцінного харчування, психосоціальний дистрес, тривала розлука з батьками або з одним із батьків, загибель рідних, погіршення екологічної ситуації, вплив шкідливих речовин та випромінювань усі ці фактори в значній мірі можуть вплинути як на психічне так і фізичне здоров'я дитини.

В подальшому це може мати довготривалі психіатричні, психологічні, психо-соматичні і надалі важкі фізичні наслідки для дітей і підлітків. У дітей може виникнути небажання розмовляти, деперсоналізація, кататонічний синдром, з'являтися перші ознаки розсіяного склерозу та багато інших захворювань.

Останні психологічні дослідження показують, що, попри нелюдські умови, діти мають величезний потенціал життестійкості, що дозволяє їм вирости та стати повноцінними індивідами всупереч отриманим психологічним травмам. Існує кілька захисних механізмів, найважливішими серед яких є ефективні стратегії подолання труднощів, позитивна система переконань, здорові сімейні стосунки, дружба і особливе значення надається роботі з висококваліфікованими педагогами-реабілологами.

У 2022 році в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка на кафедрі біології та основ